

SCREEN MEMORIES

Filmfesztivál: november 20-23. Toldi Mozi

Konferencia: november 24-26. ELTE

A Screen Memories Filmfesztivált az 1989-es kelet-európai rendszerváltások 25. évfordulójának alkalmából rendezik meg. A fesztivál négy napján, valamint az ezt követő konferencián az Eötvös Loránd Tudományegyetemen az a cél, hogy feltegyék a kérdést: hogyan járultak hozzá a mozgóképes médiumok az államszocialista múltból alkotott kép kialakulásához? A múlt filmes nyomaira irányulóan a figyelem abból a meggyőződésből fakad, hogy a mozgóképek e tekintetben egyre fontosabb szerepet játszanak.

A programot olyan játék- és dokumentumfilmek alkotják, melyek néhány kivételtől eltekintve hazánkban még nem kerültek forgalmazásba. Egyedi válogatásunk arra mutat rá, milyen különböző célokkal jöttek létre az egyes országok mozgóképes dokumentációi, és mennyire eltérnek egymástól.

A fesztivál filmjeit eredeti nyelven, angol felirattal és magyar hangalámondással vetítik.

A Goethe-Intézet, valamint Bulgária, Észtország, Lengyelország, Szlovákia és Csehország kulturális intézeteinek és az ELTE Művészetelméleti és Médiakutatói Intézetének közös rendezvénye.

FILMEK

TÉLBÚCSÚZTATÓ

WINTER ADÉ

D, 1989, Rendező/Director: Helke Misselwitz, 116 perc/min.

A film egy vonattal megtett NDK-beli utazást mutat be, egy évvel a berlini fal leomlása előtt. A Zwickautól a Balti-tengerig tartó út során Helke Misselwitz különböző korú és társadalmi háttérű nőkkel készít interjút. Mindennapi életéről beszél többek között két fiatal punk, egy munkásnő, egy közgazdász és egy 85 éves asszony, aki épp a gyémántlakodalmát készül megünnepelni. Autentikus történeteik kaleidoszkópszerű emlékekké állnak össze, melyek vágyakkal és csalódásokkal együtt bepillantást engednek abba, milyen is volt az élet és a légkör az NDK fennállásának utolsó évében.

HONI RÉTEK, LÁPOK, PUSZTÁK...

THE HEATHLAND AND SAND OF THE BRANDENBURGER MARCH | Märkische Heide, Märkischer Sand

D, 1990, Rendező/Director: Volker Koepp, 58 perc/min.

Megszóltatott emberek Zehdenickben, egy brandenburgi kisvárosban, néhány héttel az első szabad választások előtt, 1990-en tavaszán. Vállalkozók, gyári munkások és fiatalok beszélnek reményeikről és félelmeikről. Koepp visszatér korábbi filmje, a Brandenburgi téglák miliójéhez, illusztrálva az emberek mentalitását abból az időből, amikor az NDK a hatalomváltás küszöbén állt.

NOVEMBERI NAPOK

NOVEMBER DAYS | Novembertage

D, 1990, Rendező/Director: Marcel Ophüls, 129 perc/min.

Marcel Ophüls dokumentumfilmjében azt próbálja kideríteni, hogy a korábban erős, a hatalmat biztosan kézben tartó keletnémet kormányzat mitől kezdett fokozatosan gyengülni. Valamilyen szövevényes orosz terv lehetett az ok? Vagy az ország politikai vezetésének tudatos lépései? Egyszerű butaság? A Nyugat előtti kapituláció? Ophüls alanyait folyamatosan bombázza szókimondó és direkt kérdéseivel, egy esetben még egy indulatos felháborodást is kiprovokálva maga ellen. Ám mégis világossá válik, hogy a volt NDK feszengő vezetői is értetlenül állnak mindaz előtt, ami hatalmuk széthullásához vezetett.

AZ ÉPÍTÉSZEK

THE ARCHITECTS | Die Architekten

D, 1990, Rendező/Director: Peter Kahane, 102 perc/min.

Az építészmérnök Daniel Brenner a 30-as évei végén jár, amikor megkapja élete első, igazi kihívást jelentő megbízatását: egy kulturális központot kell terveznie Kelet-Berlin egyik peremvárosában. Régi mérnökhallgató kollégáival-barátaival kidolgoznak egy koncepciót, mely eltér az NDK-szerte látható szokványos és unalmas épületekétől. Ambiciózus terveiket azonban vaskalapos feletteseik újra és újra visszadobják. Daniel egyre frusztráltabb lesz, és a karrierjét is nehezen tudja összehangolni a családi életével...

80 MILLIÓ

80 MILLION | 80 milionów

PL, 2011, Rendező/Director: Waldemar Krzystek, 102 perc/min.

A film több ezer ember erejéről, több száz bátorságáról és egy kis csoport barátságáról szól □ mindazokról, akiknek köszönhetően milliók sorsa változhatott meg. A megidézett események tíz nappal azelőtt történtek, hogy 1981-ben Lengyelországban bevezették a szükségállapotot. Władysław Frasyniuk, a Szolidaritás szakszervezet egyik regionális elnöke négy társával együtt 80 millió zlotyi szakszervezeti pénzt vett ki a bankból, amit később a földalatti ellenállási mozgalom kiépítésére fordítottak.

FEKETE CSÜTÖRTÖK

BLACK THURSDAY | Czarny czwartek. Janek Wiśniewski padł

PL, 2011, Rendező/Director: Antoni Krauze, 105 perc/min.

Ez a film azoknak a munkássztrájkoknak állít emléket, melyek 1970 decemberében söpörtek végig Lengyelország tengerparti városain, ám a kommunista hatóságok brutálisan elfojtották őket. A történet középpontjában egy gdyniai hajógyári munkás, Brunon Drywa családja áll – azé a Drywáé, akit a zavargások alatt, 1970. december 17-én lelőttek egy gdyniai vasútállomáson.

A BERLINI FAL NYULAI

RABBIT A LA BERLIN | Królik po berlinsku

PL, 2009, Rendező/Director: Bartek Konopka, 40 perc/min

A berlini fal szomszédságában élő nyulakról szóló történet. A nyulak akaratlan tanúi a város viharos, háború utáni és a várost kettéválasztó fal történelmének. A filmfelvevő által közvetített, abszurd humorral teli, a nyulak mindennapos életét bemutató narráció, észrevétlenül az NDK-ban élő emberek történetévé válik, akiket a világ többi részétől szó szerint és átvitt értelemben is elválaszt a fal.

LÉPÉS A SÖTÉTBE

A STEP INTO THE DARK | Krok do tmy

SVK, 2014, Rendező/Director: Miloslav Luther, 83 perc/min.

Martin és Soňa önpusztító kapcsolata menedéket jelent számukra a sztálinista korszak fojtogató légkörében, s ebből egy olyan történet bontakozik ki, mely azokról szól, akik nem találják a kiutat a zűrzavaros háború utáni időkben.

ZENE

MUSIC | Muzika

SVK, 2007, Rendező/Director: Juraj Nvôta, 110 perc/min.

Martint egyre jobban gyötri az életével való elégedetlenség: felesége, családtagjai, sőt, ostoba munkatársai is dirigálnak neki. Nyomasztja a mindennapok unalma, és ez az életérzés még kínzóbb, amikor valami jó dzsesszt hallgat. Úgy gondolja, ha nem lenne a vasfüggöny, remek dzsesszzenész is lehetne. Anyósa tökkelütött idiótának tekinti, terhes felesége pedig aggódik érte, mert a kommunisták letartóztatják a hosszú hajú zenészeket. Martin esküvőn kezd zenélni, aztán találkozik Ančával...

A CERVANOVÁ-ÜGY

NORMALIZATION | Kauza Cervanová

SVK, 2013, Rendező/Director: Robert Kirchhoff, 99 perc/min.

A Cervanová-ügy nyolc évig tartó nyomozóút egy rejtélyes eset sötét mélységeibe: egy fiatal nőt elraboltak, megerőszakoltak és meggyilkoltak. A történet, melyben a politikai kontextus is fontos szerepet kap, Szlovákiában bizonyára mindenki számára ismerős. Ez a „dokumentumtragédia” az igazságtételhez való jog érdekében feltárja e közel 40 éves eset megdöbbentő hátterét. Az igazság egyszerű, a hazugságok szövevényesek.

TILT

BG, 2011, Rendező/Director: Viktor Chouckov, 94 perc/min.

Bulgária, 1990-es évek. A fenegyerek Stash és a lázadó Becky egymásba szeretnek. Amikor Stash-t és a barátait piti bűncselekmények miatt elkapja a rendőrség, Becky apja, a nagyhatalmú rendőrfőnök is közbelép: Stash-t és társait börtönnel fenyegeti, ha a srác továbbra is találkozna Beckyvel, így aztán a fiúk elhagyják az országot. Egy nehézségekkel teli év után végül esélyt kapnak a hazatérésre. Politikai változások, korrupció, társadalmi megcsorítások: időközben Bulgária teljesen megváltozott – ahogyan Becky is...

DISZNÓK FORRADALMA

REVOLUTION OF PIGS | Sigade revolutsioon

EST, 2004, Rendező/Director: Jaak Kilmi, 98 perc/min.

1986 nyarán több ezer észt tinédzser megy el az Észt Diákliga tábori találkozójára, hogy a három napot kalandokkal, szerelemmel és bulizással töltse. A Rendszer nyomása azonban itt is érezhető: követniük kell az ideológiai szabályokat és be kell fogniuk a szájukat, annak ellenére, hogy a szlogenek már érvényüket veszítették, a végzett diákokat pedig akár az afgán háborúba is elküldhetik. A nyomás ellennyomást vált ki, és a Rendszer elleni küzdelem végül robbanáshoz vezet.

DISZKÓ ÉS ATOMHÁBORÚ

DISCO AND ATOMIC WAR | Disko ja tuumasõda

EST, 2009, Rendező/Director: Jaak Kilmi, 80 perc/min.

A '80-as években az észtországi totalitárius kormányzat ereje nem kis részben abból eredt, hogy a nyugati kultúrát távol tudták tartani az országtól. Egy nap azonban minden megváltozott: az észti határ mellett, finn területen, egy hatalmas tv-antennát állítottak fel, amely minden irányba nyugati adásokat sugárzott. E szellemes, bájos és provokatív film bemutatja, hogy olyan sorozatok, mint a Dallas, hogyan segítettek aláásni a szovjet birodalom hatalmát. Jockey Ewing sorsa jobban foglalkoztatta Észtországot, mint Amerikát...

Varsói Nemzetközi Filmfesztivál 2009 – Legjobb dokumentumfilm

CSILLAGOK A VASFÜGGÖNY MÖGÖTT

THE STARS BEHIND THE IRON CURTAIN | Hvězdy za železnou oponou

CZ, 2014, Rendező/Director: Pavel Jirásek, 57 perc/min.

A nyugati zene a szocialista Csehszlovákiában 1965 és 1990 között a demokratikus irányzatok és a szabadság hordozójának számított, nyugati zenészek látogatásukkor „áthozták” a populáris és alternatív kultúrát a keleti blokk országaiba. E dokumentumfilm az ilyen események politikai és kulturális jelentőségére világít rá. A ritkaságszámba menő archív felvételeken és friss interjúkban olyan neves sztárokat láthatunk, mint Manfred Mann, Suzi Quatro, vagy a Toten Hosen énekese és a Rolling Stones tagjai.

TÚL GYORS SÉTA

WALKING TOO FAST | Pouta

CZ, 2009, Rendező/Director: Radim Spacek, 146 perc/min.

A szocialista Csehszlovákia a '80-as években. Antonín, a titkosszolgálat egyik ügynöke szinte már pszichopata karakter, tele elfojtott dühvel és kétségbeeséssel. Figyelmét egy fiatal nő, Klára kezdi lekötni: vonzódása nem szerelem, nem is szenvedély, inkább a szabadulás illúzióját kelti az elviselhetetlenül lehangoló hétköznapiaságból. Abszurd közeledési kísérletei végül nem csak a kommunista rendszer „hagyományos” ellenségeivel állítják szembe. Lázadása azonban nem politikai jellegű: tisztán személyes és eszeveszett.

APACSONK

APACHES

H, 2010, Rendező/Director: Török Ferenc, 80 perc/min.

A Kishorváth élete első filmjének rendezésére készül, a forgatókönyvét éppen a Kuratórium vizsgálja. A filmterv nagyapja történetét meséli el, aki a '60-as évek elején az '56 utáni passzív ellenállás egy különös formáját választotta. Társaival indián-törzset alapítanak és kivonulnak a társadalomból. Ezt a játékot szigorú erkölcsök uralják, amelyeket a törzs tagjai véresen komolyan vesznek. A Duna-menti indiánok azonban gyanúsak a megtorlás légkörében, az amúgy is paranoiás hatalom számára.

A BERNI KÖVET

THE AMBASSADOR TO BERN

H, 2010, Rendező/Director: Szász Attila, 76 perc/min.

1958-ban, napra pontosan két hónappal Nagy Imre és mártírtársai kivégzése után a Magyar Népköztársaság berni követsége ellen két magyar emigráns fegyveres támadást hajtott végre. Az indíték homályos, bár helyi lapértésülések szerint, Nagy Sándor és Papp Endre a svájci magyar kommunista ügynökök aktáit akarta megszerezni a magyar nagykövet túsztulejtésével. A külföldi sajtó heteken keresztül napirenden tartotta a támadás – és ezáltal a levert forradalom – ügyét. Játékfilm valós események nyomán.

AZ ÜGYNÖK ÉLETE

LIFE OF AN AGENT

H, 2004, Rendező/Director: Papp Gábor Zsigmond, 82 perc/min.

A Kádár-korszak egyik sajátos filmkészítő műhelyében, a Belügyi Filmstúdióban 1958 és 1988 között több száz propaganda-, oktató- és játékfilm készült. Ezeknek egy része széles tematikus skálán igyekezett okítani titkosrendőreinket az államrend védelmére. A témák között szerepel titkos házkutatás, célszemélyek operatív megfigyelése vagy ügynökök és besúgók beszerzése. A legérdekesebb részletek kiválasztásával az alkotók bemutatják a kádári diktatúra erőszakszervezetének működését és észjárását.